

УДК 343.985:341.4
DOI <https://doi.org/10.32782/2078-3566-2026-2-15>

Дмитро САНАКОЄВ
кандидат юридичних наук, доцент
(Дніпровський державний університет внутрішніх справ,
м. Дніпро, Україна)
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6783-3168>
dmytro.sanakoiev@dduvs.edu.ua

ВЗАЄМОДІЯ СЛІДЧИХ ІЗ МІЖНАРОДНИМИ ГУМАНІТАРНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ФАКТІВ НЕЗАКОННОГО ВИКОРИСТАННЯ ГУМАНІТАРНОЇ ДОПОМОГИ

Статтю присвячено дослідженню процесуальних та криміналістичних аспектів взаємодії слідчих Національної поліції України з міжнародними гуманітарними й благодійними організаціями під час розслідування кримінальних правопорушень, передбачених ст. 201-2 КК України. На основі аналізу статистичних даних та слідчо-судової практики за період 2022–2026 рр. виявлено ключові чинники низької результативності направлення проваджень до суду, зумовлені транскордонним характером походження гуманітарних вантажів. Досліджено особливості взаємодії з міжнародними інституційними донорами, європейськими неурядовими фондами та мережами фінансової розвідки. Сформульовано покроковий практичний алгоритм дій слідчого, що охоплює етапи від первинного митного моніторингу та верифікації іноземних суб'єктів до процесуальної легалізації закордонних документів і призначення судових економічних експертиз.

Ключові слова: взаємодія, слідчий, досудове розслідування, протидія, виявлення, припинення, розслідування, організована злочинність, міжнародне співробітництво, гуманітарна допомога, донори гуманітарної допомоги, верифікація донорів, міжнародна правова допомога.

Постановка проблеми. Повномасштабне вторгнення російської федерації на територію України зумовило виникнення безпрецедентного за своїми масштабами руху гуманітарної допомоги та благодійних пожертв. Проте стрімке зростання обсягів такої допомоги створило умови для зловживань, що призвело до запровадження у березні 2022 р. ст. 201-2 до Кримінального кодексу України.

Аналіз статистичних даних Офісу Генерального прокурора свідчить про певну динаміку реєстрації таких злочинів, але водночас виявляє низьку ефективність їх доведення до суду. Так, за період дії воєнного стану (2022–2024 рр.) загалом було зареєстровано 680 кримінальних правопорушень за ст. 201-2 КК України. Зокрема, у 2022 р. було обліковано 384 правопорушення, у 2023 р. – 189, а за підсумками 2024 р. кількість зареєстрованих злочинів становила 107 випадків [1]. Попри кількісне зменшення зареєстрованих фактів (на 43,4% у 2024 р. порівняно з 2023 р.), критичною залишається ситуація з результативністю досудового розслідування [2]. У 2024 р. до суду з обвинувальним актом було направлено лише 12 проваджень, що становить приблизно 11% від кількості зареєстрованих за цей рік злочинів. Для порівняння: у 2022 та 2023 рр. цей показник тримався на рівні 25 проваджень щорічно [3]. Схожа динаміка спостерігалась і в 2025 р., коли до суду було направлено 16 кримінальних проваджень, або 17% від загальної кількості зареєстрованих за цей рік злочинів (94) [4]. Протягом січня-квітня 2026 р. зареєстровано 44 кримінальні правопорушення за цією статтею, за якими лише трьом особам повідомлено про підозру та лише два провадження направлено з обвинувальним актом до суду [5].

Така статистична розбіжність між кількістю розпочатих проваджень та результатами їх розгляду вказує на серйозні труднощі у зборі доказової бази. Серед основних перешкод – транскордонний характер походження гуманітарних вантажів: слідчі НПУ часто стикаються з неможливістю оперативно підтвердити статус майна як «гуманітарного» без взаємодії з іноземними донорами та міжнародними логістичними центрами.

Це підтверджує, що розвиток механізмів взаємодії з міжнародними організаціями є не просто науковою проблемою, а практичною необхідністю для підвищення стану виявлення та розслідування злочинів, передбачених ст. 201-2 КК України. Наукове обґрунтування такої взаємодії дасть змогу не лише притягати винних до відповідальності, а й зберегти довіру міжнародних партнерів, що є стратегічним завданням для національної безпеки України.

Аналіз публікацій, у яких започатковано вирішення цієї проблеми. Питання міжнародного співробітництва у кримінальному провадженні та протидії організованій злочинності є предметом постійного наукового пошуку. Теоретико-методологічне підґрунтя для дослідження взаємодії правоохоронних органів України з іноземними партнерами закладено у працях О. Ю. Бусол, О. В. Герасименка, Є. В. Гладкової, В. О. Глушкова, Г. П. Жаровської, А. П. Закалюка, І. М. Леган, О. М. Литвинова, М. І. Мельника, Ю. В. Орлова, Є. Д. Скулиша, О. Ю. Шостко та ін.

Безпосередньо особливості розслідування кримінальних правопорушень, передбачених ст. 201-2 КК України, в умовах воєнного стану та криміналістичні аспекти документування нецільового використання гуманітарної допомоги розглядалися у наукових працях О. В. Кузьменко [6], В. П. Латишева [7], А. О. Наконечного [8], Л. І. Скреклі [10], А. В. Степанченка [11], Д. П. Титора [12], В. М. Шевціва [13] та ін.

Незважаючи на наявність ґрунтовних напрацювань, поза увагою дослідників залишається низка прикладних аспектів, що мають критичне значення для слідчої практики НПУ, а саме: 1) специфіка взаємодії з такими інституціями, як OLAF (Європейське управління з питань запобігання зловживанням) та аналітичними центрами Europol у контексті перевірки легітимності розпорядження гуманітарними ресурсами; 2) деталізація алгоритмів оперативного обміну інформацією з іноземними донорами для встановлення фактичного обсягу та цільового призначення допомоги ще на етапі досудового розслідування; 3) опрацювання механізму використання можливостей міжнародних мереж фінансової розвідки (наприклад, мережі EGMONT) для доказування мети «отримання прибутку» у випадках, коли кошти від незаконного продажу допомоги виводяться в іноземні юрисдикції або конвертуються у віртуальні активи; 4) наукове обґрунтування порядку залучення представників міжнародних гуманітарних організацій як свідків або спеціалістів, зважаючи на їхній особливий правовий статус та імунітети.

Метою статті є розроблення теоретичних положень та практичних алгоритмів взаємодії слідчих Національної поліції України з міжнародними гуманітарними та/або благодійними організаціями під час розслідування фактів незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги.

Виклад основного матеріалу. Ефективність розслідування злочинів, передбачених ст. 201-2 КК України, безпосередньо залежить від оперативності встановлення походження товарів та верифікації суб'єктів, що здійснювали їх відправлення з-за кордону. Нормативну основу такої взаємодії становлять Розділ IX Кримінального процесуального кодексу України та Інструкція про порядок використання правоохоронними органами можливостей НЦБ Інтерполу та Європолу, затверджена Наказом МВС України від 16.08.2017 № 613 [14].

Ключовим інструментом на етапі досудового розслідування є використання каналів INTERPOL (система I-24/7) та EUROPOL (мережа SIENA) [14]. Взаємодія у межах розслідування за ст. 201-2 КК України здійснюється за такими напрямками:

1. *Ідентифікація та верифікація іноземних донорів.* Через канали міжнародного співробітництва слідчі НПУ мають змогу перевірити юридичний статус іноземних фондів

та організацій. Важливим є встановлення факту реєстрації організації як суб'єкта благодійної діяльності у країні походження. Це дає змогу розмежувати законні поставки від фіктивних схем, де іноземна компанія використовується лише як «документальна ширма» для комерційного імпорту під виглядом гуманітарної допомоги.

2. *Документування логістичних маршрутів.* Використання можливостей Європолу дає змогу отримати інформацію про переміщення вантажів територією ЄС. Це є важливим для доказування мети «отримання прибутку», оскільки дає змогу зафіксувати розбіжності між реальною вартістю товару під час закупівлі за кордоном та його задекларованою «нульовою» вартістю під час перетину кордону України.

3. *Співпраця з Європейським управлінням із питань запобігання зловживанням (OLAF).* Оскільки значна частина допомоги надається в межах проєктів, що фінансуються ЄС, OLAF виступає стратегічним партнером у наданні інформації про умови надання допомоги та її цільове призначення. Взаємодія з OLAF регламентується положеннями Угоди про асоціацію між Україною та ЄС (ст. 452) [15].

Специфічним аспектом є доказування особливо великого розміру (згідно з приміткою до ст. 201-2 КК). У разі коли предметом злочину є специфічне медичне обладнання або техніка подвійного призначення, слідчі використовують міжнародну правову допомогу для залучення іноземних фахівців із метою проведення вартісної експертизи за цінами країни-виробника.

У межах розслідування злочинів за ст. 201-2 КК України вирішальне значення має встановлення статусу майна як «гуманітарної допомоги», якою, згідно з п. 2 ст. 1 Закону України «Про гуманітарну допомогу», є цільова адресна безоплатна допомога у грошовій або натуральній формі, у вигляді безповоротної фінансової допомоги або добровільних пожертвувань або допомога у вигляді виконання робіт, надання послуг, що надається іноземними та вітчизняними донорами з мотивів гуманності отримувачам гуманітарної допомоги в Україні або за кордоном, які потребують допомоги у зв'язку із соціальною незахищеністю, матеріальною незабезпеченістю, скрутним фінансовим становищем, уведенням воєнного або надзвичайного стану, виникненням надзвичайної ситуації або тяжкою хворобою конкретної фізичної особи, а також для підготовки до збройного захисту держави та її захисту у разі збройної агресії або збройного конфлікту [16].

У цьому контексті важливо враховувати вимоги п. 5 ст. 1 Закону України «Про гуманітарну допомогу», яким визначено, що отримувачами гуманітарної допомоги є юридичні особи, а також акредитовані представництва іноземних держав, міжнародних та іноземних гуманітарних організацій в Україні (без створення юридичної особи), визначені в установленому Кабінетом Міністрів України порядку отримувачами гуманітарної допомоги [16].

Оскільки первинне походження вантажу пов'язане з іноземною юрисдикцією, слідчий НПУ має налагодити взаємодію з такими групами суб'єктів, як:

1. *Міжнародні інституційні донори.* До них належать, зокрема, Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (UNHCR), Дитячий фонд ООН (UNICEF), Всесвітня продовольча програма (WFP), Товариство Міжнародного Комітету Червоного Хреста (та його національні представництва) (далі – МКЧХ.), які є одними з найбільших постачальників допомоги в Україну. Відповідно, метою такої взаємодії є отримання офіційних специфікацій вантажів, сертифікатів відповідності та актів передачі конкретним отримувачам (благодійним фондам, громадським організаціям або військовим адміністраціям).

Слідчим слід враховувати положення Конвенції про привілеї та імунітети Об'єднаних Націй (1946 р.) [17]. Взаємодія здійснюється через офіційні запити до представництв організацій в Україні або через Міністерство закордонних справ. Взаємодія з МКЧХ та національними товариствами (наприклад, німецьким або польським Червоним Хрестом) дає змогу верифікувати походження спеціалізованого обладнання (медичного устаткування, засобів реабілітації тощо). Водночас варто враховувати те, що персонал указаних організацій має міжнародний імунітет від обшуків та допитів. Документи МКЧХ часто містять

унікальні маркування вантажів, що дає змогу слідчим НПУ ідентифікувати «гуманітарний» товар навіть після його перепакування для незаконного продажу в Україні.

2. *Великі європейські фонди та міжнародні неурядові організації (NGOs).* До цієї групи нами включено релігійні та світські благодійні місії (наприклад, Caritas) та національні фонди країн-сусідів (Республіка Польща, країни Балтії, Чехія, Словаччина), благодійні та гуманітарні організації типу «Save the Children», «World Central Kitchen», «Лікарі без кордонів» (Médecins Sans Frontières), People in Need (Людина в біді), ACTED або «Mercy Corps» мають розгалужені логістичні ланцюги. Слідчий може залучати представників цих організацій як свідків для підтвердження того, що певна партія товарів передавалася безоплатно і не була призначена для комерційної реалізації. Указане безпосередньо підтверджуватиме наявність корисливого мотиву у діях злочинців.

3. *Взаємодія з іноземними благодійними фондами, що мають свої представництва в Україні.* До цієї групи організацій нами віднесено, зокрема, міжнародний фонд «Відродження» (США/Україна), The 1k Project (США), Howard G. Buffett Foundation (США), Charles Stewart Mott Foundation (США), Gate to Ukraine (США), Razom for Ukraine (США), United Help Ukraine (США), Operation White Stork (США/Європа), Hospitalliers (міжнародні осередки), Blue/Yellow (Литва) та ін.

У разі коли донором виступає невеликий приватний фонд (наприклад, зареєстрований у США чи Великій Британії), та який не має представництва в Україні, взаємодія відбувається у порядку, визначеному Главою 43 КПК України. Оскільки гуманітарна допомога в обліку часто має «нульову вартість», саме через запит до іноземного донора слідчий може отримати інвойси (рахунки-фактури), за якими товар закуповувався за кордоном. Це необхідно для визначення «значного», «великого» або «особливо великого» розміру (згідно з приміткою до ст. 201-2 КК).

Кількісний та якісний аналіз 68 вироків судів України за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого ст. 201-2 КК України, винесених у період із 2023 по 2025 р., дав змогу виокремити міжнародних суб'єктів та їхній статус у кримінальному процесі. Так, найбільшу групу (42 випадки) становили неурядові громадські організації (фонди) Республіки Польща, які виступали первинним донором та власником вантажу. Другу групу (5 випадків) становили міжнародні інституції (ООН та Червоний Хрест) або злочинні організації, що їх імітували. Також зафіксовано близько 15 випадків участі приватних іноземних меценатів, які були долучені як посередники та передавали майно або кошти «із рук у руки». Окремо виявлено шість випадків участі фондів із країн Балтії як постачальників високотехнологічної допомоги. Окрім того, важливим для проведення ефективного досудового розслідування є встановлення способу вчинення протиправного діяння, що дає змогу здійснити правильну кваліфікацію кримінального правопорушення та визначитися з обсягом необхідних слідчих (розшукових) дій [9, с. 267].

На основі аналізу чинного законодавства України та ратифікованих міжнародних договорів, матеріалів слідчо-судової практики, актуальних наукових розвідок вітчизняних учених пропонуємо алгоритм взаємодії слідчого Національної поліції України з міжнародними гуманітарними та благодійними організаціями під час розслідування злочинів, передбачених ст. 201-2 КК України, у вигляді такої послідовності:

1. *Верифікація та первинний моніторинг із метою встановлення факту офіційного декларування вантажу верифікованою міжнародною організацією як гуманітарної допомоги.* Із цією метою слідчий у процесуальній формі (ст. 93 КПК України) взаємодіє з підрозділами Державної митної служби України та на підставі запиту отримує інформацію про факт офіційного декларування вантажу міжнародною організацією як гуманітарної допомоги. Така інформація надається у тому числі за результатами перевірки через Автоматизовану систему реєстрації гуманітарної допомоги з отриманням даних про унікальний код гуманітарної допомоги та задекларованого іноземного донора [18]. Шляхом тимчасового доступу до речей і документів (глава 15 КПК України) здійснюється вилучення Декларації

про перелік товарів, що визнаються гуманітарною допомогою (за формою згідно з Додатком 1 до Порядку, затвердженого Постановою № 953) із метою перевірки на відповідність номенклатури або обсягів товару в Декларації реальним товарам. Також аналізується Звіт про наявність та розподіл гуманітарної допомоги (п. 12 Порядку, затвердженого Постановою № 953), адже отримувач зобов'язаний внести електронний звіт до автоматизованої системи до 15-го числа місяця, наступного за місяцем отримання. Порівняння цифр у звіті та фактичних залишків на складі дає змогу задокументувати недостачу (прихований продаж).

2. На підставі запиту (ст. 93 КПК України) до Міністерства юстиції України здійснюється перевірка наявності офіційного представництва (філії) іноземного фонду на території України та запит до такого представництва (у порядку ст. 159 КПК України) про надання копії документів: дарчих листів (Donation Letters), інвойсів, де зазначено статус вантажу «Not for sale» або «Humanitarian aid». За результатами витребування та опрацювання Звіту про використання доходів (прибутків) неприбуткової організації здійснюється аналіз на предмет відображення операцій із гуманітарною допомогою та порівняння їх із первинною бухгалтерією. Додатково здійснюється аналіз первинної фінансової документації, зокрема касових книг, виписок за банківськими рахунками благодійної організації в межах призначених судово-бухгалтерської та фінансово-економічної експертиз. Як ми зазначали, гуманітарна допомога в обліку часто має «нульову вартість», і щоб довести «великий або особливо великий розмір» отриманого прибутку, слідчому важливо встановити ринкову вартість реалізованого майна в Україні шляхом призначення судової товарознавчої експертизи. Кінцевою метою таких слідчих та процесуальних дій є доведення корисливого мотиву та факту отримання прибутку від операцій із безоплатним майном. За результатами представник іноземного донора (філія) визнається потерпілим у кримінальному провадженні із врученням Пам'ятки про процесуальні права та обов'язки потерпілого (ч. 2 ст. 55 КПК України).

3. Через підрозділи Департаменту міжнародного поліцейського співробітництва та каналами обміну оперативною інформацією (наприклад, SIENA) здійснюється перевірка факту придбання майна та статусу донора за кордоном. З'ясовуються питання про те, чи передавалося майно конкретній особі або благодійному фонду безоплатно; чи фігурує дана організація як легальний донор у реєстрах країни відправлення. У подальшому документи, отримані від міжнародної організації (наприклад, польського чи німецького фонду), порівнюються з тим, що фігурант зазначив в українській Декларації (Додаток 1 до Постанови № 953). Відповідно, якщо іноземний донор передав 10 генераторів безоплатно, а в Україні задекларовано 5 (або вони взагалі не внесені до звіту про розподіл), це може свідчити про можливий злочинний умисел особи (групи осіб) та подальше повідомлення про підозру.

4. У разі відсутності офіційного представництва (філії) іноземного фонду на території України розглядається питання щодо направлення запиту про міжнародно-правову допомогу до компетентних органів іноземної держави з проханням провести офіційне вилучення (виїмку) фінансових документів та допитати службових осіб донора (зокрема, шляхом відеоконференції у порядку ст. ст. 232, 567 КПК України).

Висновки. У результаті проведеного дослідження сформульовано теоретичні положення та комплексний алгоритм, що оптимізує процесуальні засади взаємодії слідчих Національної поліції України з міжнародними гуманітарними організаціями під час розслідування злочинів за ст. 201-2 КК України. Обґрунтовано доцільність визнання іноземних донорів потерпілою стороною через залучення їхніх офіційних представництв в Україні, що мінімізує потребу в тривалій процедурі міжнародної правової допомоги та забезпечує оперативне отримання автентичної фінансово-бухгалтерської документації для призначення судових економічних і товарознавчих експертиз. Диференціація тактичних ліній взаємодії залежно від правового статусу іноземного суб'єкта, а також суворе врахування міжнародно-правових імунітетів дають змогу слідчому ефективно документувати нецільове використання майна, беззаперечно доводити корисливий мотив фігурантів і забезпечувати належну доказову базу для направлення обвинувальних актів до суду в межах розумних строків.

Список використаних джерел

1. Офіс Генерального прокурора. *Звіт про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування за січень–грудень 2022 року*. 2023. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-za-2022-rik>.
2. Офіс Генерального прокурора. *Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень–грудень 2023 року*. 2024. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-za-2023-rik>.
3. Офіс Генерального прокурора. *Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування за січень–грудень 2024 року*. 2025. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-za-2024-rik>.
4. Офіс Генерального прокурора. *Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування за січень–грудень 2025 року*. 2026. URL: https://old.gp.gov.ua/ua/file_downloader.html?_m=fslib&_t=fsfile&_c=download&file_id=279658.
5. Офіс Генерального прокурора. *Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень–квітень 2026 року: Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування*. 2026. URL: https://old.gp.gov.ua/ua/file_downloader.html?_m=fslib&_t=fsfile&_c=download&file_id=286622.
6. Кузьменко О. В. Особливості криміналістичної характеристики незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги. *Ірпінський юридичний часопис*. 2022. Вип. 2(9). С. 171–178.
7. Латишев В. П. *Основи методики розслідування шахрайства у сфері надання гуманітарної допомоги* : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Дніпро, 2024. 226 с.
8. Наконечний А. О. Криміналістична характеристика незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2024. Вип. 6(59). С. 141–146.
9. Наконечний А. О. Особливості розслідування кримінальних проваджень за фактом незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги. *Право. ua*. 2024. № 4. С. 264–269.
10. Скрекля Л. І. Незаконне використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги: огляд законодавчих формулювань. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Юридичні науки*. 2025. № 18. С. 26–31.
11. Степанченко А. В. Криміналістична характеристика та особливості розслідування незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги : дис. ... канд. юрид. наук : 081 Право. Київ, 2025. 220 с.
12. Титор Д. П. *Основи методики розслідування шахрайства у сфері волонтерської та благодійної діяльності або надання гуманітарної допомоги* : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Дніпро, 2024. 226 с.
13. Шевців В. М. *Методика розслідування незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги* : монографія. Вінниця : ТВОРИ, 2023. 292 с.
14. Наказ МВС України від 17.08.2020 № 613 «Про затвердження Інструкції про порядок використання правоохоронними органами України інформаційної системи Міжнародної організації кримінальної поліції – Інтерпол». 2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0849-20#Text>.
15. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. 2014. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text.
16. Закон України «Про гуманітарну допомогу». 1999. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1192-14#Text>.
17. Організація Об'єднаних Націй. Конвенція про привілеї та імунітети Об'єднаних Націй. 1946. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_150#Text.
18. Кабінет Міністрів України. Постанова № 953 «Деякі питання пропуску та обліку гуманітарної допомоги в умовах воєнного стану». 2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/953-2023-%D0%BF#Text>.

References

1. Office of the Prosecutor General. (2023) *Zvit pro zareiestrovani kryminalni pravoporushennia ta rezultaty yikh dosudovoho rozsliduvannia za sichen–hruden 2022 roku* [Report on registered criminal offenses and results of their pre-trial investigation for January–December 2022]. Retrieved from: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareiestrovani-kriminalni-pravoporushennia-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannia-za-2022-rik> [in Ukr.].
2. Office of the Prosecutor General. (2024) *Yedynyi zvit pro kryminalni pravoporushennia za sichen–hruden 2023 roku* [Unified report on criminal offenses for January–December 2023]. Retrieved from: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareiestrovani-kriminalni-pravoporushennia-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannia-za-2023-rik> [in Ukr.].
3. Office of the Prosecutor General. (2025) *Pro zareiestrovani kryminalni pravoporushennia ta rezultaty yikh dosudovoho rozsliduvannia za sichen–hruden 2024 roku* [On registered criminal offenses and results of their pre-trial investigation for January–December 2024]. Retrieved from: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareiestrovani-kriminalni-pravoporushennia-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannia-za-2024-rik> [in Ukr.].
4. Office of the Prosecutor General. (2026) *Pro zareiestrovani kryminalni pravoporushennia ta rezultaty yikh dosudovoho rozsliduvannia za sichen–hruden 2025 roku* [On registered criminal offenses and results of their pre-trial investigation for January–December 2025]. Retrieved from: https://old.gp.gov.ua/ua/file_downloader.html?_m=fslib&_t=fsfile&_c=download&file_id=279658 [in Ukr.].
5. Office of the Prosecutor General. (2026) *Yedynyi zvit pro kryminalni pravoporushennia za sichen–kviten 2026 roku* [Unified report on criminal offenses for January–April 2026]. Retrieved from: https://old.gp.gov.ua/ua/file_downloader.html?_m=fslib&_t=fsfile&_c=download&file_id=286622 [in Ukr.].
6. Kuzmenko, O. V. (2022) Osoblyvosti kryminalistychnoi kharakterystyky nezakonnoho vykorystannia z metoiu otrymannia prybutku humanitarnoi dopomohy, blahodiinykh pozhertv abo bezoplatnoi dopomohy [Features of criminalistic characteristics of illegal use of humanitarian aid, charitable donations or free assistance for profit]. *Irpın Law Journal*. Vyp. 2 (9), pp. 171–178. [in Ukr.].
7. Latyshev, V. P. (2024) *Osnovy metodyky rozsliduvannia shakhraistva u sferi nadannia humanitarnoi dopomohy* [Fundamentals of methods for investigating fraud in the field of humanitarian aid provision] : dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.09 / Research Institute of Public Law; Dnipro State University of Internal Affairs. Dnipro. 226 p. [in Ukr.].
8. Nakonechnyi, A. O. (2024) Kryminalistychna kharakterystyka nezakonnoho vykorystannia z metoiu otrymannia prybutku humanitarnoi dopomohy [Criminalistic characteristics of illegal use of humanitarian aid for profit]. *Carpathian Legal Gazette*. Vyp. 6 (59), pp. 141–146. [in Ukr.].
9. Nakonechnyi, A. O. (2024) Osoblyvosti rozsliduvannia kryminalnykh provadzen za faktom nezakonnoho vykorystannia z metoiu otrymannia prybutku humanitarnoi dopomohy, blahodiinykh pozhertv abo bezoplatnoi dopomohy [Features of investigation of criminal proceedings on the fact of illegal use for profit of humanitarian aid, charitable donations or free assistance]. *Pravo.ua*. No. 4, pp. 264–269. [in Ukr.].
10. Skrekliia, L. I. (2025) Nezakonne vykorystannia z metoiu otrymannia prybutku humanitarnoi dopomohy, blahodiinykh pozhertv abo bezoplatnoi dopomohy: ohliad zakonodavchykh formuliuvan [Illegal use of humanitarian aid, charitable donations or free assistance for profit: a review of legislative formulations]. *Bulletin of Lviv University of Trade and Economics. Legal Sciences*. No. 18, pp. 26–31. [in Ukr.].
11. Stepanchenko, A. V. (2025) *Kryminalistychna kharakterystyka ta osoblyvosti rozsliduvannia nezakonnoho vykorystannia z metoiu otrymannia prybutku humanitarnoi dopomohy, blahodiinykh pozhertv abo bezoplatnoi dopomohy* [Criminalistic characteristics and features of investigation of illegal use of humanitarian aid, charitable donations or free assistance for profit] : dys. ... kand. yuryd. nauk : 081 Pravo / Research Institute of Public Law, National Academy of Internal Affairs. Kyiv. 220 p. [in Ukr.].
12. Tytor, D. P. (2024) *Osnovy metodyky rozsliduvannia shakhraistva u sferi volonterskoi ta blahodiinykh diialnosti abo nadannia humanitarnoi dopomohy* [Fundamentals of methods for investigating fraud in the field of volunteer and charity activities or provision of humanitarian aid] : dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.09 / Dnipro State University of Internal Affairs. Dnipro. 226 p. [in Ukr.].
13. Shevtsiv, V. M. (2023) *Metodyka rozsliduvannia nezakonnoho vykorystannia z metoiu otrymannia prybutku humanitarnoi dopomohy, blahodiinykh pozhertv abo bezoplatnoi dopomohy* [Methods of investigation of illegal use of humanitarian aid, charitable donations or free assistance for profit] : monohrafiia. Vinnytsia : TVORY. 292 p. [in Ukr.].
14. Ministry of Internal Affairs of Ukraine. (2020). *Pro zatverdzhennia Instruktii pro poriadok vykorystannia pravookhoronnykh orhanamy Ukrainy informatsiinoi systemy Mizhnarodnoi orhanizatsii kryminalnoi politsii – Interpol* [On approval of the Instruction on the procedure for using the information

system of the International Criminal Police Organization – INTERPOL by law enforcement agencies of Ukraine] (Order No. 613). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0849-20#Text> [in Ukr.].

15. *Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniei storoni, ta Evropeiskym Soiuzom...* [Association Agreement between Ukraine, of the one part, and the European Union...]. (2014) Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text [in Ukr.].

16. Verkhovna Rada of Ukraine. (1999) *Zakon Ukrainy «Pro humanitarnu dopomohu»* [Law of Ukraine «On Humanitarian Aid»]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1192-14#Text> [in Ukr.].

17. United Nations. (1946) *Konventsiiia pro pryvilei ta imunitety Obiednanykh Natsii* [Convention on the Privileges and Immunities of the United Nations]. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_150#Text [in Ukr.].

18. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2023) *Postanova No. 953 «Deiaki pytannia propusku ta obliku humanitarnoi dopomohy v umovakh voiennoho stanu»* [Resolution No. 953 «Some issues of passing and accounting for humanitarian aid under martial law»]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/953-2023-%D0%BF#Text> [in Ukr.].

ABSTRACT

Dmytro Sanakoiev. Interaction of investigators with international humanitarian organizations during the investigation of illegal use of humanitarian aid

The scientific article provides a comprehensive criminalistics and criminal procedural analysis of the interaction between investigators of the National Police of Ukraine and international humanitarian and charitable organizations during the investigation of crimes stipulated in Article 201-2 of the Criminal Code of Ukraine. Based on empirical data and the analysis of official judicial statistics from the period of 2022–2026, the paper reveals a substantial gap between the number of registered criminal proceedings and cases successfully sent to court with a bill of indictment. The author determines that the primary obstacle to high-quality pre-trial investigation lies in the transborder nature of humanitarian goods and the difficulties of prompt asset status verification.

The study investigates the tactical and procedural specificities of cooperation with international institutional donors (such as the UN, UNHCR, UNICEF, WFP, and the ICRC), large European non-governmental organizations, and global financial intelligence networks (including EGDMONT). Special academic and practical attention is paid to the international legal immunities of UN and ICRC personnel, which impose significant legal boundaries on conventional investigation measures and require voluntary engagement through official diplomatic channels.

The main scientific outcome of the research is a newly developed four-stage tactical algorithm for investigators. It sequentially integrates initial custom monitoring through automated digital verification systems, verification of foreign donor entities via Interpol and Europol databases, economic audit of primary financial documentation alongside tax reports of non-profit entities, and ultimate procedural consolidation of evidence. The paper substantiates that recognizing foreign donor organizations as victims under Article 55 of the Criminal Procedural Code of Ukraine via their accredited domestic branches is the most effective way to legally acquire original foreign records, bypassing the prolonged international legal assistance procedure. Furthermore, the necessity of mandatory simultaneous assignment of forensic economic and forensic commodity expert examinations is justified to establish the market value of free goods and objectively calculate the exact scale of illegal profit.

Key words: *interaction, investigator, pre-trial investigation, countering, detection, suppression, investigation, organized crime, international cooperation, humanitarian aid, humanitarian aid donors, verification of donors, international legal assistance.*

Стаття поширюється на умовах
ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

Дата першого надходження статті до видання: 05.06.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 22.06.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 28.08.2026